

Somali ve Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Beklenen Kriz

2017 başında yapılan Somali başkanlık seçimlerine etki etmeye çalışan güçlerden biri Birleşik Arap Emirlikleri'ydi (BAE). Ülkede bir dizi faaliyet yürüten BAE, kendine yakın meclis üyelerinin seçilmesi ve bir hükümetin kurulması için yoğun çaba gösterdi. Hatta bu o kadar belirgin hale geldi ki medyaya bile yansıdı. Ancak sonuçta sandıktan sürpriz bir isim olarak Muhammed Farmajo çıkararak başkan seçildi ve hükümeti kurdu.

Somali'de yeni hükümetin iş başına gelmesiyle birlikte paralel olarak büyümeye başlayan kriz alanlarından biri de BAE ile ilişkiler oldu. 2017 sonuna doğru Somali'de üst düzey yetkililerle görüşen bir tanıdığım, mevcut hükümetin en büyük korkularından birinin ülkenin güvenlik sektöründe son derece aktif hale gelen BAE'nin Somali'de darbe yaptırmasından korkulduğunu söylemişti. BAE'nin Somali'nin güvenlik sektöründe çok etkin hale gelmeye başladığını gösteren bu durum aynı zamanda BAE'nin Somali'deki mevcut idarecilerin tutumundan hoşnut olmadığına da işaret ediyordu.

Türkiye'nin Somali'deki aktif rolünü her daim gölgelemek isteyen BAE, bir süredir ülkenin birlik ve bütünlüğünü tehdit eden girişimlerde bulunuyor. Mogadişu'yu devre dışı bırakarak Somaliland bölgesi ile birebir geliştirmeye çalıştığı ikili ilişkiler, gerçekten de ülkenin birliğine ciddi bir tehdit yöneltiyor. Mogadişu'daki federal hükümetin tepkisini çeken bu durum, sonunda iki taraf arasında ciddi bir krize dönüşme aşamasına geldi.

2013 yılından beri ivme kazanan BAE-Somali ilişkileri geçtiğimiz günlerde BAE'nin başkenti Abu Dabi'den Mogadişu'ya gelen bir uçakta ele geçirilen 9,6 milyon dolar tutarındaki şaibeli paraya Somalili yetkililerce el konulması ve buna misilleme olarak BAE'nin Somali askerlerini eğitmeye yönelik programı durdurduğunu açıklaması, iki taraf arasındaki ilişkileri ciddi oranda sarsmış görünüyor. Takip eden günlerde BAE'nin eğittiği özel birlikler ile Somali ordusundan başka bir grup arasında kısa süreli silahlı çatışma yaşanırken BAE'nin gönderdiği en az 600 silahın sokak pazarında satışa çıktığı da basına yansıdı. Muhammed Farmajo BAE'nin eğittiği özel birliği bizzat ziyaret ederek maaşlarının bundan böyle Somali devleti tarafından ödeneceğinin teminatını verdi.

Aslına bakılırsa Somali ve BAE arasındaki gerilim 2016'dan beri sürekli konuşulmakta. BAE'nin Somaliland ile özel ilişkiler geliştirmeye çalışması ve burada Mogadişu'nun itirazlarına rağmen bazı askerî adımlar atmaya çalışması, gerilimi ateşleyen bir etki yaptı denebilir. BAE'den *DP World* isimli şirketin 30 yıllığına Barbera Limanı'nın işletmesini almak üzere Somaliland ile anlaşması, taraflar arasında gerilimi başlatan ilk adım oldu. Anlaşmaya göre liman gelirlerinin %51'i *DP World*, %30'u Somaliland ve %19'u da Etiyopya'ya ait olacaktı. Bu anlaşmanın imzalanmasında ve gelir dağılımında Mogadişu'nun hiç yer almaması, Somali'de ciddi bir tepkiye yol açtı.

Dahası Yemen operasyonları dolayısıyla Aden Körfezi'ne büyük bir önem vermeye başlayan BAE'nin Barbera'da askerî bir üs kurmak üzere Somalilandli yetkililerle el sıkışması, gerilimi biraz daha tırmandıran bir etki yaptı. 1991 yılından beri bağımsızlık arayışı içindeki Somaliland'e bağımsız dış politika yapma olanağı tanıyan bu durum, doğal olarak Mogadişu tarafından büyük bir tehdit olarak algılanmıştı. Bu yönde BAE'nin geri adım atmaması ise iki taraf arasındaki gerilimi giderek büyüttü. Somalili yetkililer BAE'nin tutumunun uluslararası hukuku açıkça ihlal ettiğini belirterek bu durumu Birleşmiş Milletlere şikâyet etme ihtiyacı duydular.

İşin diğer bir tarafında Katar krizinin izlerini sürmek de mümkün. Katar krizinin başlamasıyla birlikte BAE ve Suudi Arabistan Mogadişu'dan hava sahasını Katar uçaklarına kapatmasını istemiş ve para karşılığında Somalili idarecileri saflarında yer almaya davet etmişti. Ancak Somali bu krizde tarafsız kalmayı seçerek hem Katar hem de BAE ve Suud ile ilişkilerini sürdürme arayışına girdi. Geline nokta ise, BAE provokasyonlarını arttırdıkça Somali'nin bu tarafsız tutumunu sürdürmesi giderek zorlaşmaya başladı. 2017 yılı boyunca gerilim sürekli tırmanırken Farmajo'nun BAE'yi iki kez ziyaret etmesi bile yeterli olmadı.

2014 yılından beri Somali'ye özel bir ilgi duyan BAE, Somali'de askerî eğitimler yürüten bir ülke. BAE'nin 2.000'in üzerinde Somalili askerinin maaşını ödediği bilinmekte. Fakat son günlerde yapılan açıklamalardan anlaşıldığı kadarıyla bu askerî program durdurulurken BAE'nin eğittiği askerî bölükler de ordu içinde başka birliklere kaydırılacak. Ancak bu noktada BAE'nin Somali'de askerî eğitim veren tek devlet olmadığını da eklemek gerekir. Türkiye ve Amerika da Somali ordusuna eğitim veren ülkeler arasında. En azından bu durum Somali'nin BAE'ye tamamen angaje olmadığını gösteriyor. Yani bu eğitim programının durdurulmasının Somali'de çok sarsıcı bir etki yapması beklenmiyor. Ama yine de BAE'nin Somaliland üzerinden Somali üzerindeki provokasyonlarını sürdürmeye devam edeceğini tahmin etmek zor değil.